

Atodiad 2

Crynodeb o'r Ymgynghoriad ar Bapur Gwyn Bil yr Amgylchedd

Geirfa

Dull Rheoli Adnoddau Naturiol ar sail Ardal: Bydd Bil yr Amgylchedd yn rhoi dyletswydd ar CNC i ddatblygu a gweithredu dull ar sail ardal ar gyfer rheoli adnoddau naturiol. Proses ar gyfer cynllunio a phennu blaenoriaethau fydd hon sy'n cydgysylltu'r defnydd o adnoddau er mwyn sicrhau'r manteision cynaliadwy mwyaf posibl yn y tymor hir ar gyfer pobl, amgylchedd ac economi Cymru heddiw ac yn y dyfodol.

Ecosystem: Mae ecosystem yn cynnwys organeddau byw (planhigion, anifeiliaid a micro-organeddau) ynghyd â'u hamgylchedd anfyw (aer, dŵr, mwynau a phridd) a'r holl ryngweithio amrywiol a chymhleth sy'n digwydd rhyngddynt.

Rheoli ar Lefel yr Ecosystem: Mae rheoli ar lefel yr ecosystem yn ddull sy'n canolbwyntio ar reoli'r holl adnoddau ar y cyd – gan gynnal cyfanrwydd ecolegol wrth ganiatáu cloddio / defnyddio adnoddau – yn hytrach na rheoli nifer o adnoddau ar wahân i'w gilydd. Pwrpas y dull hwn o reoli yw sicrhau bod ecosystemau iach a llwyr weithredol a chymunedau o bobl yn datblygu ac yn cydfodoli.

Mae rheoli ar lefel yr ecosystem yn ddull a gafodd ei grybwyll yn gyntaf yn y Confensiwn ar Amrywiaeth Fiolegol sy'n rhoi'r diffiniad canlynol ohono: "a strategy for the integrated management of land, water and living resources that promotes conservation and sustainable use in an equitable way".

Gwasanaethau Ecosystemau: Y gwasanaethau yr ydym yn eu cael gan natur, er enghraifft dŵr yfed glân, rheoleiddio ansawdd aer, yr hinsawdd a pherygl llifogydd; cyfleoedd ar gyfer hamdden, twristiaeth a datblygu diwylliannol; a swyddogaethau sylfaenol fel ffurfio pridd a chylchu maethynnau. Mae rhai o'r gwasanaethau hyn yn hanfodol i fywyd ac yn haws eu prisio mewn cyd-destun economaidd tra bo eraill, fel tirweddau hardd, yn llai diriaethol ond yn cyfoethogi bywyd er hynny. Mae cynnal a gwella gwasanaethau ecosystemau – a'u hadfer os ydynt wedi'u colli neu wedi dirywio – yn cael ei weld fwyfwy'n beth hanfodol ar gyfer yr economi a lles pobl.

Seilwaith Gwyrdd: Y rhwydwaith o ardaloedd, nodweddion a manau gwyrdd naturiol a lled-naturiol mewn ardaloedd gwledig a threfol, ar dir, mewn dŵr croyw, ar yr arfordir ac yn y môr. Mae'n gysyniad eang sy'n cynnwys nodweddion naturiol, fel parciau, gwarchodfeydd coedwig, gwrychoedd, gwlyptiroedd gwreiddiol neu adferedig ac ardaloedd morol, yn ogystal â nodweddion gwneuthuredig, fel croesfannau i anifeiliaid gwyllt a llwybrau beicio. Nodau'r Seilwaith Gwyrdd yw hyrwyddo iechyd a chryfder ecosystemau, cyfrannu at warchod bioamrywiaeth a gwella gwasanaethau ecosystemau (Naumann *et al*).

Rheoli Adnoddau Naturiol yn Integredig: Hon yw'r broses y bydd yn rhaid ei dilyn er mwyn rheoli adnoddau naturiol yn gynaliadwy, i sicrhau manteision mwy byth yn y

Atodiad 2

tymor hir i'r economi, cymdeithas *a'r amgylchedd*. Bydd y dull cynllunio ar sail ardal ar gyfer adnoddau naturiol wedi'i seilio ar yr egwyddorion hyn.

Yn y papur hwn rydym yn cynnig y diffiniadau cyfreithiol canlynol o reoli adnoddau naturiol yn integredig:

“Ystyr *rheoli adnoddau naturiol yn integredig* yw proses ar gyfer cynllunio a phennu blaenoriaethau sy'n cydgysylltu'r gwaith o gynnal, gwella a defnyddio adnoddau naturiol – gan ystyried yr holl wasanaethau ecosystemau – fel y ceir y manteision mwyaf posibl yn y tymor hir i bobl, amgylchedd ac economi Cymru yn y presennol a'r dyfodol.”

Byddwn yn archwilio'r diffiniad hwn ymhellach yn sgil yr ymatebion i'r ymgynghoriad.

Adnoddau Naturiol: I ddibenion Papur Gwyn Bil yr Amgylchedd, rydym yn cynnig y diffiniadau cyfreithiol canlynol o Adnoddau Naturiol:

Mae *adnoddau naturiol*, mewn cysylltiad â Chymru, yn cwmpasu'r materion canlynol sy'n ymwneud â rheoli cynaliadwy ar adnoddau naturiol:

- a) aer, adnoddau dŵr a phridd;
- b) adnoddau daearegol a thirweddau;
- c) biomas ac adnoddau biolegol;
- ch) ecosystemau

Eglurhad o elfennau'r diffiniad

(a) yw'r cyfryngau amgylcheddol cyffredinol (fel y maent wedi'u cynnwys yn niffiniad y Comisiwn Ewropeaidd);

(b) yw'r elfennau sy'n anfiotig gan mwyaf. Mae mwynau'n rhan o'r diffiniad o adnoddau daearegol, sef adnoddau sy'n gysylltiedig â daeareg neu wedi'u seilio arni. Rydym wedi cynnwys adnoddau daearegol a thirweddau gan eu bod yn disgrifio elfennau gwahanol ac er bod tirweddau'n ffisiograffegol, nid yw pob nodwedd ffisiograffegol yn dirwedd;

(c) yw'r holl fathau o fywyd organig, planhigion, anifeiliaid ac organeddau byw eraill. Mae biomas yn cynnwys yr holl ddeunydd biolegol a geir o organeddau sy'n fyw neu a oedd yn fyw'n ddiweddar.

(ch) Mae ecosystemau wedi'u cynnwys i gynrychioli'r cydgysylltiad a'r gyd-ddibyniaeth rhwng adnoddau naturiol unigol. Gall fod yn ddiffiniad hollgynhwysol hefyd.

Byddwn yn archwilio'r diffiniad hwn ymhellach yn sgil yr ymatebion i'r ymgynghoriad.

Polisi Adnoddau Naturiol Cenedlaethol:

Polisi Adnoddau Naturiol Cenedlaethol yn gosod cyfeiriad lefel uchel ar gyfer pob polisi yng Nghymru – gan gynnwys y cyfleoedd i reoli adnoddau naturiol yn integredig er mwyn sicrhau'r manteision cymdeithasol, economaidd ac amgylcheddol mwyaf posibl yn awr ac yn y tymor hir. Bydd y polisi yn cynnwys targedau, mesurau a blaenoriaethau ar gyfer rheoli adnoddau naturiol a fydd yn ategu unrhyw ganlyniadau y mae'r Llywodraeth wedi cytuno arnynt ar lefel genedlaethol ac wrth gyflawni cyfrifoldebau sydd wedi'u gosod yn neddfwriaeth amgylcheddol yr UE.

Atodiad 2

Talu am wasanaethau ecosystemau (TWE):

Mewn cynlluniau TWE, rhoddir taliadau i reolwyr tir neu adnoddau naturiol eraill yn gyfnewid am ddarparu gwasanaethau ecosystemau penodol (neu am gymryd camau y mae disgwyl iddynt gyflenwi'r gwasanaethau hyn) sy'n fwy na'r hyn a fyddai'n cael ei ddarparu fel arall os na fyddai taliadau ar gael. Gwneir taliadau gan fuddiolwyr y gwasanaethau dan sylw, er enghraifft, unigolion, cymunedau, busnesau neu lywodraethau sy'n gweithredu ar ran gwahanol bartion. Bydd buddiolwyr a rheolwyr tir neu adnoddau yn gwneud cytundebau TWE yn wirfoddol ac nid oes unrhyw reidrwydd arnynt i wneud hynny.

Cynllunio: Yn y papur hwn, ystyr y gair 'cynllunio' ar ei ben ei hun yw'r diffiniad arferol ohono yn Saesneg: "designing or making a detailed proposal for doing or achieving something".

Cynllunio ar gyfer adnoddau naturiol: Yn y papur hwn, mae cynllunio ar gyfer adnoddau naturiol yn golygu'r elfennau yn y prosesau gwneud cynlluniau y mae CNC neu gyrff eraill yn gyfrifol amdanynt sydd y tu allan i gwmpas y system Cynllunio Defnydd Tir. Yn aml, bydd y cynlluniau gweithredol hyn, neu'r dystiolaeth i'w hategu, yn ystyriaethau perthnasol allweddol yn y broses cynllunio defnydd tir.

Cryfder: Mewn cysylltiad ag ecosystemau – gallu'r ecosystem i wrthsefyll effeithiau sy'n aflonyddu arni, neu ymadfer ar eu hôl a'i gallu i barhau ac addasu gan gynnal ei hamrywiaeth fiolegol, ei phrosesau naturiol a'i gwasanaethau ecosystemau. Gellir cael trothwyon ar gyfer cryfder, sef lefelau'r aflonyddu na fydd y system yn gallu ymadfer ar eu hôl, neu sy'n trawsnewid ei chyflwr (er gwaeth yn aml, ond nid o reidrwydd). Mae nifer o bwysau a sbardunau'n aflonyddu ar ecosystemau gan gynnwys, yn benodol, y newid yn yr hinsawdd a'r effeithiau sy'n ei ddilyn. Wrth reoli ein hadnoddau, mae'n bwysig ystyried gallu ecosystemau i wrthsefyll, dygymod neu ymadfer ar ôl aflonyddu.

Rheoli Adnoddau (Rheoli Adnoddau Naturiol yn Integredig): Mae hyn yn golygu hwyluso defnydd mwy effeithiol a chynaliadwy o adnoddau naturiol i sicrhau manteision mwy byth yn y tymor hir i'r economi, cymdeithas *a'r amgylchedd*. Mae'n golygu meddwl o flaen llaw am y cyfleoedd y mae adnoddau naturiol Cymru yn eu cynnig gan ddeall yn well sut y mae ein dewisiadau'n effeithio ar yr amgylchedd. Mae'n ffordd o edrych ar ein hadnoddau naturiol, fel ansawdd dŵr, storio dŵr, rheoli llifogydd, storio carbon, bioamrywiaeth, a rheoli coedwigoedd a phenderfynu sut i gael y manteision mwyaf posibl ohonynt i bobl o ran swyddi, bywoliaeth ac iechyd, yn y tymor hir. Hanfod y dull hwn o weithredu yw peidio ag edrych ar un neu ddwy agwedd ar wahân ond edrych ar y darlun cyfan a'r holl fanteision sydd ar gael – gan gynnwys cyfleoedd i fynd i'r afael ag anghydraddoldeb.

Cynlluniau integredig unigol: Mae byrddau gwasanaethau lleol (BGLlau) yn cynnwys arweinwyr awdurdodau lleol, byrddau iechyd, yr heddlu, y trydydd sector ac eraill. Byddant yn paratoi, yn gweithredu ac yn goruchwylio cynllun integredig unigol (CIU) ar gyfer ardal pob awdurdod lleol. Mae'r CIU yn integreiddio'r strategaeth gymunedol, cynlluniau plant a phobl ifanc, strategaethau diogelwch cymunedol a chynlluniau iechyd, gofal cymdeithasol a lles. Paratoir asesiad anghenion strategol ar ei gyfer sy'n rhoi tystiolaeth ar gyfer pennu blaenoriaethau a phenderfynu ar

Atodiad 2

ddyluniad gwasanaethau. Bwriedir rhoi BGLlau a CIUau ar yr un sail statudol ym Mil Cenedlaethau'r Dyfodol.

Adrodd ar Sefyllfa Adnoddau Naturiol: Bydd gofyn i CNC adrodd ar sefyllfa adnoddau naturiol Cymru bob pum mlynedd o leiaf. Yn ogystal ag adrodd ar dueddiadau'n gyffredinol, bydd yn adrodd ar y llwyddiannau a'r heriau sy'n codi wrth weithredu proses o reoli adnoddau naturiol yn integredig, gan gynnwys y rhwystrau mewn deddfwriaeth sy'n bodoli o hyd ym marn CNC.

Datblygu Cynaliadwy: Datblygu cynaliadwy yw hyrwyddo lles economaidd, cymdeithasol ac amgylcheddol pobl a chymunedau, gan sicrhau ansawdd bywyd gwell i'n cenedlaeth ni a chenedlaethau'r dyfodol mewn ffyrdd sy'n hyrwyddo cyfiawnder cymdeithasol a chyfle cyfartal, ac yn gwella'r amgylchedd naturiol a diwylliannol gan barchu ei derfynau – gan ddefnyddio cyfran deg o adnoddau'r ddaear a chynnal ein hetifeddiaeth ddiwylliannol.

Datblygu Cynaliadwy (ar adnoddau naturiol):

I ddibenion Papur Gwyn Bil yr Amgylchedd, ystyr *Rheoli cynaliadwy* yw'r camau y mae angen eu cymryd ar y cyd i reoli'r gwaith o gynnal, gwella a defnyddio adnoddau naturiol mewn ffordd, neu ar gyflymder, sy'n galluogi pobl a chymunedau i ddarparu ar gyfer eu lles cymdeithasol, economaidd ac amgylcheddol, gan gadw systemau cynnal bywyd natur yr un pryd. Wrth wneud hynny, sicrheir na fydd y budd o'r defnydd i'r genhedlaeth bresennol yn lleihau'r gallu i gwrdd ag anghenion a dyheadau cenedlaethau'r dyfodol.

Byddwn yn archwilio'r diffiniad hwn ymhellach yn sgil yr ymatebion i'r ymgynghoriad.